

✓ פרוטוקול מס. 351

מישיבת ועדת הכספים

יום א', ג' באלול, תשל"ט - 26 באוגוסט, 1979, שעה 12.00

נ כ ח ו

חברי הוועדה: מ"מ היו"ר ח. קופמן
א. אבסבי
מ. אלגרבל
ע. אמורי
ד. גולומב
פ. גרופר
ע. הדר (הורביץ)
י. כהן
י. כהן-אורגד
ד. רוזוליו
א. שריר

מוזמן: י. מרגלית - משרד הבינוי והשיכון

מזכיר הוועדה: א. קרשנר

רשמה: א. דגני

סדר-היום: שימוש ברזרבה להוצאות פיתוח לשנת 1979 -
חשומים למפוני ימית, אופירה ומרחב סיני;

שימוש ברזרבה כללית לשנת 1979:
השתתפות בהוצאות המועצה למען יהדות
ברית-המועצות.

צווים לעידוד החסכון, פטור ממס הכנסה
על איגרות חוב של מנפיקים שונים.

הצעות לסדר-היום.

- - - - -

2121

מקבץ פ' 5.8.79

שימוש ברזרבה להוצאות פיתוח לשנת 1979 -
תשלומים למפוני ימית, אופירה ומרחב סיני.

היו"ר ח. קופמן: אני פותח את הישיבה.

הממונה על התקציבים במכתבו מיום 20.8.79 מבקש את אישור הוועדה להעברת סכום של 80 מיליון לירות מסעיף רזרבה להוצאות פיתוח לסעיף 70 - משרד השיכון והבינוי. הסכום מיועד לתשלום הוצאות פינוי לתושבי סיני. נשמע דברי הסבר ממר מרגלית.

י. מרגלית:

אנו מבקשים לשלם מקדמות לפינוי אזרחים ובעלי עסקים מימית, אופירה וסיני. אלה הם תושבים שאינם שייכים למגזר החקלאי. במגזר החקלאי מטפל שר החקלאות. שר הבינוי והשיכון נחבקש על-ידי הממשלה לטפל בתושבי ימית, אופירה וכן בבעלי עסקים או קבוצות שונות של אזרחים שאינם חקלאים הנמצאים באזור סיני.

אנו מנהלים משא-ומתן עם שתי קבוצות: קבוצה של מתיישבי ימית וקבוצה של מתיישבי אופירה. יש עוד בודדים - (א. שריר: כמה?) 20-15 איש. כל יום מופיע אדם חדש הטוען לזכויות בשטח סיני. זה מתייחס לקבוצה של דייגים וכן של בעלי עסקים שפוננו מאל-עריש. לדוגמה, רהיטי קסטיליה, או תחנת דלק. אלה פוננו בפועל מהשטח. נקודה נוספת חמורה מתייחסת לצוקי דוד, סנטה קטרינה. נצטרך לדון אתם על מצבם.

אשר לימית ואופירה - והדבר יותר אופייני לימית - נוצרו שם סיבות אובייקטיביות המאלצות משפחות לעזוב את המקום. אלה הן סיבות אישיות, חברתיות או אחרות. השארתן של המשפחות האלה במקום משפיעה לרעה על המשך חיי הקהילה ביישובים אלה. טרם סיימנו את המשא-ומתן עם קבוצות אלה. באופירה יש גוף יותר מגובש, יש צד יותר רציני למשא-ומתן. שם אנו מתקדמים יותר טוב. לעומת זאת בימית המצב הוא יותר נזיל.

יש מספר נקודות למשא-ומתן: בראש וראשונה נושא הדיור, נושא שני - מענק ביסוס, נושא שלישי: בנה ביתך, עסקים, מפעלים או שירותים.

בימית יש כ-350 משפחות ובודדים, למעט אנשי צה"ל. החלטנו שאיננו מטפלים באנשי צבא הקבע. באופירה יש כ-150 משפחות ובודדים, מהם כ-40-60 רווקים. באופירה יש רווקים רבים הטוענים לזכויות ודורשים שיכירו בהם כתושבי המקום.

במשך הזמן הוקמו לעניין זה מספר ועדות. את הוועדה הראשונה מינה השר פת לטיפול באנשי ימית. הייתי יו"ר הוועדה. לאחר מכן מונחה ועדת מנכ"לים בראשותו של מר בן-אלישר, אשר קבעה עקרונות וקריטריונים לפיצויים. לצורך תשלום המקדמות אימצנו את העקרונות של ועדת בן-אלישר. אם נאלץ אזרח לעזוב את ימית - (י. כהן-אורגד: בגלל איזו סיבה?) נסתתם מקור הפרנסה.

י. כהן-אורגד: במקום לתת תמריץ חיובי להישאר במקום עד הסוף, משלמים מקדמות.

היו"ר ח. קופמן:

מר מרגלית הסביר שעזיבתם של תושבים אלה חשובה לשמירת חיי קהילה תקינים של הנשארים.

י. מרגלית:

לדוגמה, סוכן ביטוח שאין לו פרנסה, שאיננו מוכן לעבוד כפועל במשק חקלאי של תושב שדות, או איננו מסכים לעבור הסבה מקצועית. מבחינת הישוב עדיף שהוא יעזוב מאשר ישאר. הגענו למסקנה שהישארותם של אזרחים או עזיבתם איננה מותנית

בתמריץ. התמריץ שהוא מתקרב למשכורת עלול להביא לכך שאנשים ישארו על-מנת לקבל משכורת חדשה, וזה אסור לנו לעשות.

ואלה הם העקרונות שהמלצנו עליהם: לבעלי דיור בימית הצענו דיור-מקביל בערך לפי הדגם של העיר ערד. לבעלי דירות בבתי בני קומות - לבעל דירה בת שלושה חדרים - 1 מיליון לירות; לבעל דירה בת 3/2 חדרים - 1.2 מיליון לירות; לבעל דירה בת 4 חדרים - 1.3 מיליון לירות.

בבתים דו-קומתיים: לדירה בת שלושה חדרים - 1.3 מיליון לירות; לדירה בת ארבעה חדרים - 1.6 מיליון לירות.

לבעלי דירות קוטג' - לדירת קוטג' בת שלושה חדרים - 1.45 מיליון לירות; ארבעה חדרים - 1.9 מיליון לירות; חמשה חדרים - 2.35 מיליון לירות.

פ. גרופר: האם יש בימית משפחות רבות הגרות בדירות קוטג'?

י. מרגלית: רוב הבתים האלה דווקא לא אוכלסו.

לבעלי בתים בודדים - עבור שלושה חדרים - 1.6 מיליון לירות; עבור ארבעה חדרים - 2.1 מיליון לירות.

אלה הן ההצעות שהצענו לתושבי ימית. טרם סיכמנו את המשא-והמתן עם המתיישבים. הם ודאי ירצו לקבל יותר. אני מניח שעמדת הממשלה לא תשתנה, אלא אם כן שמאי ממשלתי יעריך זאת מעבר לזה. מדובר על אנשים המתגוררים בדירות ויש להם חוזי רכישת.

א. אבטבי: ומה דינם של תושבים הגרים בשכירות?

י. מרגלית: לשכירות יש פורמולה אחרת. שכר הדירה ששולם יוחזר והוא יקבל שכר דירה לשלוש שנים קדימה. פיצוי זה יתן לו אפשרות להסתדר, לא לפי מה שקורה בשוק אלא לפי הטבלאות של משרד השיכון. אם הוא חסר דיור, לפי הקריטריונים של משרד השיכון, הוא מקבל 400 נקודות למטרות הלוואה.

יש בימית תשע משפחות שמימשו בפועל את התכנית של בנה ביתך ובנו את בתיהן. לתשע משפחות אלה נעריך באמצעות שמאי את העלות לבניית בית כזה בערד והם יקבלו את הכסף.

יש קבוצה נוספת של בעלי זכאות למגרשים לפי תכנית בנה-ביתך. אלה הגיעו להסכם עם מינהל מקרקעי ישראל, שילמו מה ששילמו ויש להם זכויות. בימית יש 94 אנשים שאינם תושבים שיש להם זכויות אלה, ועוד 25 שהם תושבי ימית. מתוך ה-25 - 9 תושבים בנו בפועל.

באופירה יש 125 מגרשים, מהם הוקצו 52 לתושבי המקום וכ-20 מגרשים לגורמים מהחוץ. באופירה לא בנו בפועל על המגרשים האלה.

לגבי תכנית בנה-ביתך - הציעה הממשלה להחזיר את ההשקעה עם הצמדה בריבית של 4%. הכוונה להחזיר את ההוצאה בפועל שהיתה לאנשים - תכנון, פעולות נוספות, צמודה למדד המחירים לצרכן. לאנשים אלה תינתן עדיפות בקבלת מגרשים באזור פיתוח א+. יהיו לנו קשיים להיענות לתביעת המתיישבים לקבל מגרש חליף בערד. התביעה היא כי לגבי אנשים שאינם תושבי ימית - תוחזר ההשקעה שלא מומשה; לעומת זאת, לגבי תושבי ימית לתת להם מגרש חליף במקום אחר. בינתיים אנו מתנגדים לכך. אינני יודע כיצד נסכם את המשא-והמתן עם ועד התושבים.

י. כהן-אורגד:

עודדנו את האנשים לבנות שם את בתיהם.

ע. אמוראי:

מדובר על אנשים ששילמו את מלוא מחיר הדירה?

י. מרגלית:

נוצר קשר חוזי. הם בעלי הדירות. יש להם משכנתאות.

י. כהן-אורגד:

אתם מעודדים אנשים לבנות את בתיהם במסגרת תכנית בנה-ביתך באריאל - וזהו ישוב שהוחלט על הקמתו בזמן שלטון המערך. זוהי מדיניות הממשלה. אנשים אלה יחליטו היום לבנות את בתיהם באריאל. (י. מרגלית: באזור פיתוח א+ ניתנת עדיפות) אנשים מתל-אביב עלולים להיות מושפעים ממה שקרה בימית.

י. מרגלית:

מדוע אנו מתקשים לתת מגרש חליף? את הבית מכרנו בצורה מסובסדת. הוא בעל דירה תמורת סכום

של 100-200 אלף לירות.

היו"ר ח. קופמן:

רוב תושבי המדינה קיבלו סובסידיות לרכישת דירות.

י. מרגלית:

אינני יודע כיצד יסוכם המשא-והמתן. איננו מסכימים להיענות לדרישה זו. את אופירה הצמדנו לאילת. תושבי אופירה בעלי המגרשים מבקשים מגרש חליף באילת. זה נראה סביר מבחינה משפטית-ציבורית.

ע. הדר(הורביץ):

בזמן שבאופירה הוערך המגרש באפס, באילת היה שווי למגרש. יש הפרש במחירים.

י. מרגלית:

המינהל קבע מחיר של 40 אלף לירות למגרש באופירה וחייב את תושבי אופירה באלף לירות בלבד. באילת היתה תוספת של 10-20 אלף לירות למחיר. ההצעה הראשונה של ועדת בן-אלישר היתה להכיר בתושבי אופירה בעלי המגרשים כאילו הם שילמו עבורם כאזרחים ולא כתושבי אופירה. אם תושב חוץ שילם 40 אלף לירות, נכיר בתושב אופירה כאילו שילם 40 אלף לירות עבור המגרש 40 אלף לירות. הוא יקבל החזר של 40 אלף לירות בתוספת הצמדה ו-4% ריבית. איך יסוכם העניין עם התושבים, אינני יודע.

לנושא הדיור באופירה - באופירה לא נמכרו דירות. באו תושבי אופירה ואמרו: לא מכרתם לנו את הדירות, לפי הוראה שלכם. אנו זכאים לפיצויים. כתוצאה מכך החליט השר ואף הודיע לתושבי אופירה, שיינתן להם דיור חליף באחד מארבעה המקומות: ערד, אילת, אשדוד, אשקלון, לפי העקרון של החזרת המצב לקדמותו: היתה להם דירה בשכירות, יקבלו דירה בשכירות. הם קיבלו את העקרון הזה. הם צריכים להודיע מי ילך לקראת הפתרון הזה. מי שלא ילך לקראת הפתרון הזה, יקבל את הפתרון שיסוכם בימית.

ד. גולומב:

מדוע לא כרמיאל או מעלות?

י. מרגלית:

אנו מוכנים להחיל את אותו עקרון על כל ערי הפיתוח. אנו מנהלים משא-ומתן על הפרטים.

אני מאמין שנגמור אותו.

הנושא השלישי אלה הם העסקים. ועדת בן-אלישר הציע להתחשב בהשקעות ולהוסיף על כך קידום של חמש שנות השקעה. היום צוות המייצג את מתיישבי אופירה, באמצעות פרופ' לב, וכן נציגים מטעם משרד התמ"ת מנסים לעבד הצעה מוסכמת לפי מה יוערכו העסקים. יש אפשרויות שונות להערכה - לפי עסק חי, לפי הנכסים, לפי המאזנים. תהיה התייחסות לכל מפעל לגופו. אנו בתחילת הדרך בנושא זה.

עד לאותו שלב, החלו בפועל לפנות עסקים או משפחות. משפחה בימית העוזבת את המקום ונותנת את המפתח, מקבלת את הצ'ק.

מענק הביסוס נועד לענות על שני נושאים:

א. לעזור לאדם להסתדר ולפצותו על העובדה שהיה בעיר פיתוח; ב. לעודד את האנשים להישאר במקום. הבנו שהעידוד להישאר במקום עלול לעבור פרופורציות כספיות, אם נתן יותר מדי. קבענו עקרון של שיטת ניקוד: כל נקודה תהיה חצי משכורת שנתית ממוצעת במשק. עבור כל שנת שהיה עד לאישור הסכם השלום בכנסת תינתן נקודה; מעבר לזה תקבל משפחה עבור השנה הראשונה נקודה ורבע; עבור השנה השנייה נקודה וחצי; ועבור השנה השלישית שתי נקודות. החלטנו להתחשב גם בנושא הגיל. משפחה שיש בה בן משפחה שעבר את גיל 45 - תקבל נקודה נוספת.

לפי חישוב כללי וגם, משפחה ממוצעת עם שני ילדים הגרה במקום כשלוש שנים ותישאר לגור בו שלוש שנים תקבל סכום של כחצי מיליון לירות.

התחלנו לעבוד בשטח. יש שם בעיות אנושיות, כמעט טרגיות. הבקשה לאשר סכום של 80 מיליון לירות באה כדי לאפשר למערכת לפעול בשטח.

פ. גרופר: אנו חייבים לקיים דיון מסודר ומעמיק בנושא. אני מציע שנאשר עכשיו את ההקצבה של 80 מיליון לירות ונזמין את מר מרגלית לישיבה מיוחדת של הוועדה שבה נשאל שאלות, נביע דעות ונקיים דיון רציני.

י. כהן: העקרונות שגובשו הם סבירים. השאלה אם אתם גומרים עם המשפחה לפי עקרונות מנחים אלה, או שאתם משלמים להם מפרעה עד לסיום המשא-והמתן. אם אתם גומרים עם המשפחה, אני מוכן לאשר היום את ההקצבה; אם זוהי מפרעה על-חשבון משא-ומתן שטרם נגמר, אני חרד.

א. שריר: אינני חושב שאנשים צריכים להתעשר על-חשבון אסון הפינני. יחד עם זה אסור שאנשים ייפגעו. צריך לעשות אבחנה בין תושבים לבין אלה שאינם תושבים. לאלה שקיבלו אופציה, יש להחזיר את מלוא ההשקעה.

אני מסכים לאשר את הסכומים האלה למשפחות העוזבות, אבל אם אלה הן רק מפרעות והסכומים יגדלו בעתיד, זהו ענין חמור. מעבר לזה לא צריך ללכת.

היו"ר ח. קופמן: הם מקבלים מפרעות על-סמך קריטריונים שייקבעו בעתיד.

ע. אמוראי: זוהי פעם ראשונה ששמעתי הצעה במונחים כספיים. אלה הם דיני ממונות היכולים להשפיע על גורל משפחות רבות. לכן אני צריך לשקול את ההצעה, לעשות השוואות וללמוד את החומר באופן יותר יסודי. אינני בא לחלק למשפחה סכומים של 3-4 מיליון לירות. זו לא משפחה ששילמה לפני שלוש שנים סכום של 2.35 מיליון לירות בערכים של היום שאני נותן לה החזר. כאן חברי יחד כמה גורמים. היות ואין זה סתם החזר, חייבים להתעמק בסוגיה.

י. כהן: מה לעשות בינתיים עם המשפחות הנאלצות לעזוב?

ע. אמוראי: איש איננו אוסר על הממשלה לשלם מקדמות, כפי שהיא חושבת לנכון, לאחר שהיא תעשה הערכה מה תחליט ועדת הכספים. אינני מציע להגיד לממשלה שהיא תעכב את תשלום המפרעות עד שוועדת הכספים תסיים את הדיון. יחד עם זה, אינני מסוגל היום לאשר את מה ששמעתי עכשיו. תנו לי שהות לחשוב, להתייעץ עם חברים לסיעה.

- י. מרגליח: המסמך מדבר על תשלום מקדמות.
- ע. אמוראי: מהו הקושי שלנו, שעליו צריך להתגבר? החלטה של הוועדה לאשר תשלום מפרעות בסכום של 80 מיליון לירות תתפרש כאילו קיבלנו את העקרונות. אינני רוצה שיתקבל רושם כזה. אני מוכן להציע שנאשר לממשלה לשלם מפרעות למפונים, ובלבד שזה לא ייחשב כאישור הקריטריונים.
- י. כהן-אורגד: הוועדה לא התייחסה לקריטריונים; היא משאירה אופציה להוסיף או להקטין כל סכום. אם לכך נסכים, הסכום יהיה רק יותר גדול.
- היו"ר ח. קופמן: זוהי הבקשה של המשרד.
- א. אבטבי: אני מציע למחוק את הקריטריונים מדברי ההסבר. אני מציע להקים ועדת משנה לנושא, שילווה אותנו זמן רב.
- פ. גרופר: אני רוצה להשתתף בכל הדיונים של ועדת הכספים בנושא.
- א. אבטבי: ועדת המשנה תביא כל עניין למליאה. ועדת משנה איננה מסכמת על דעתה. היא מלבנת כל עניין באופן יסודי, יושבת עם אנשי ימית, עם נציגי המשרדים.
- היו"ר ח. קופמן: אני מציע להעלות את ההצעה הזו בנוכחות מספר יותר גדול של חברי ועדה.
- ע. הדר(הורביץ): דברי ההסבר הם חמורים, ואני מבקש להתייחס לקטע האומר: משפחות אלה תקבלנה פיצוי על-פי אמות המידה שנקבעו בהצעת הממשלה. נאמר שאנו מאשרים העברת סכום של 80 מיליון לירות למשרד הבינוי והשיכון לצורך תשלום מקדמות להתחלת הפינוי.
- ע. אמוראי: אנו מסתייגים מדברי ההסבר ומוחקים אותם.
- י. כהן-אורגד: הוועדה מאשרת הקצבה של 80 מיליון לירות למשרד לצורך תשלום מקדמות לתושבים המתפנים. הוועדה לא התייחסה לנושא הקריטריונים שעליהם היא מבקשת לקיים דיון מפורט.
- ד. גולומב: נבקש ממר מרגלית להביא לפנינו בקשה בנוסח זה.
- י. מרגלית: זוהי בקשה של משרד האוצר.
- היו"ר ח. קופמן: מזכיר הוועדה מעיר שהבקשה של המשרד עם פירוט הסעיפים והסכומים היא הקובעת, ולא דברי ההסבר. איננו חייבים להתייחס לדברי ההסבר. בוועדה יש אחדות-דעות שאין להתייחס בשלב זה לקריטריונים.
- י. כהן: לפי מה ישלמו עכשיו? אלה הן מפרעות או סוף פסוק?
- י. מרגלית: היתה הצעה לשלם מפרעות לכלל התושבים. השבנו בשלילה. אמרנו: קודם נסיים את המשא-והמתן המהותי. יחד עם זה יש בעיה אנושית של תושבים הנאלצים לעזוב. האם בגלל הטרגרדיה הפוקדת אותם לא נשלם להם את מה שנסכם עם כלל התושבים? האלטרנטיבה היא להחזיק אותם כשבויים בישוב. קבענו לעצמנו את אמות-המידה של ועדת-המנכ"לים. אלה הן אמות-המידה לתשלום המפרעות.
- ע. אמוראי: ואם נחליט על פחות מזה?

- י. כהן-אורגד: כמה משפחות אתם מפנים לקראת שנת הלימודים החדשה?
30 משפחות.
י. מרגלית:
ע. אמוראי:
היו"ר ח. קופמן: מדובר על 80 מיליון לירות בלבד.
ע. אמוראי: בממוצע זהו סכום של 2.5 מיליון לירות למשפחה.
היו"ר ח. קופמן: כלולים כאן גם גורמים אחרים שפנו.
אני מעמיד להצבעה את ההצעה לאשר תשלום מפרעות
כאשר על הקריטריונים נקיים דיון בשלב יותר מאוחר.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר סכום של 80 מיליון לירות מסעיף 87-רזרבה להוצאות פיתוח, לסעיף 70-משרד הבינוי והשיכון, לתשלום מפרעות למפוני ימית, אופירה ומרחב סיני - נתקבלה

(חבר-הכנסת ע. אמוראי הצביע נגד.)

— — — —

- היו"ר ח. קופמן: סכום שתוקצב לקרני-שומרון הועבר לאלקנה. מהו ההסבר לכך?
י. מרגלית: בקרני-שומרון רק עכשיו עומדים לסיים את הכשרת הקרקע. היינו אמורים להפעיל את הבניה תוך 4-5 חדשים; באלקנה יכולנו להפעיל אותה מיד, ואמנם התחלנו בבניה של 75 יחידות. חשוב היה למלא את הישוב. לקרני שומרון הצענו פורמולה אחרת, שאנו נבנה את התשתית והם יעברו לשיטה של בנה-ביתך.
י. כהן-אורגד: הישוב קרני-שומרון איננו בשל לשיטה של בנה-ביתך. בעוד ארבעה חדשים תחילו לבנות בקרני-שומרון?
י. מרגלית: בלי תוספת תקציב לא נתחיל בבניה לפני חודש אפריל. אישרתם 500 מיליון לירות לשומרון. זה לא כולל את המערכת הזו. הישוב אלקנה קיבל שטח נוסף. עכשיו הישוב יהיה מלא. הסכום הוא 75 מיליון לירות ל-75 יחידות בקרני-שומרון.

שימוש ברזרבה כללית לשנת 1979
השתתפות בהוצאות המועצה למען יהדות ברית-המועצות.

- היו"ר ח. קופמן: הממונה על התקציבים במכתבו מס. 13/17 מיום 6.8.79 מבקש את אישור הוועדה להעביר סכום של 3,450,000 לירות מסעיף 47-רזרבה כללית, לסעיף 13-הוצאות שונות. הסכום ישמש להשתתפות האוצר בהוצאות המועצה למען יהדות ברית-המועצות, במקביל להשתתפות של הסוכנות היהודית.

ההעברה מהרזרבה הכללית לסעיף 13-הוצאות שונות - אושרה.

חוק לעידוד חסכון - פטור ממס הכנסה על איגרות חוב של מנפיקים שונים

היו"ר ח. קופמן: שר האוצר מבקש את אישור הוועדה לפטור ממס הכנסה ריבית המשתלמת על איגרות חוב של חברה להשקעות של בנק דיסקונט בע"מ - 30 מיליון לירות (סדרה 155); של בנק כרמל למשכנתאות והשקעות בע"מ - 50 מיליון לירות; ושל חברה השקעות של בנק המזרחי המאוחד בע"מ - 75 מיליון לירות (סדרה 89).
אלה הן איגרות חוב המונפקות לכיסוי תכניות חסכון, בתנאים המקובלים.

הוחלט: לאשר את האמיסיות של חברה להשקעות של בנק דיסקונט בע"מ; של בנק כרמל למשכנתאות והשקעות בע"מ; ושל חברה השקעות של בנק המזרחי המאוחד בע"מ, לפי הפירוט במכתביו של שר האוצר.

הצעות לסדר-היום

ד. גולומב: אני מבקש להזמין את שר האוצר לישיבת הוועדה בענין תקציב נוסף של 70 מיליארד לירות.

היו"ר ח. קופמן: שר האוצר הוזמן לישיבת הוועדה ביום ב' הבא לדיון במצב הכספי של הרשויות המקומיות. נבקש אותו להתייחס גם לענין התקציב הנוסף.

אני מציע נושא נוסף לדיון: רכישת האוטובוסים על-ידי אג"ד.
א. קרשנר: לנושא זה צריך יהיה להקדיש ישיבה נוספת.

היו"ר ח. קופמן: אני נועל את הישיבה.

(הישיבה ננעלה בשעה 13.00)